

Er det dialog?

Steinar Bryn

Dialog er å gjøre seg synlig for andre, og la andre bli synlige for en selv. Nansen Fredssenter inviterte fem palestinske kvinner til å delta på et dialogmøte med fem israelske kvinner. De svarte først nei. Å delta i dialog med fienden var å vise dem en respekt og anerkjennelse de ikke fortjente. Vi hadde en lang samtale om hvorvidt de trodde israelere hadde god nok kunnskap om hvordan de levde, og om israelske politikere, lærere, journalister og foreldre ga et riktig bilde av levekårene i de okkuperte områdene. Selvfølgelig ikke, svarte de. Vel, er det ikke viktig at noen forteller da? Gir mer korrekt kunnskap? Det er det vi inviterer dere til. Gjøre dere synlige! De svarte forbauset «Er *det* dialog? Vi trodde dialog var det som foregikk på Camp David.» Nei, det er politiske forhandlinger, i den andre enden av kommunikasjonsspekteret, forklarte vi. Og dermed takket de ja. Men jeg måtte love å ikke kalle det et dialogmøte.

Når dører og vinduer åpner seg og et klaustrofobisk konfliktrom får gjennomlufting, vokser ønsket om å bryte tradisjonelle konfliktmønstre

I sin prisvinnerartikkel «Dialog og effektivitet i ledergrupper»¹ viste Bang og Midelfart at ledergrupper som scoret høyt på dialog, rapporterte gode resultater og lavere nivå både på sakskonflikter og relasjonskonflikter. Som dialogarbeider får jeg altfor liten tid til å dokumentere mitt arbeid, derfor er det befriende når psykologer kan konstatere at dialogen i seg selv øker respekt og forståelse mellom aktører. Dette sammenfaller med mine erfaringer ved fasilitering av dialog mellom mennesker i dyp konflikt. Nansen Fredssenter har arbeidet i flere av Europas mest krigsrammede områder etter andre verdenskrig, spesielt i Bosnia Herzegovina og Kosovo. Dialog øker respekten og forståelsen mellom aktørene.

Vi antar ofte feilaktig at partene i en konflikt i hovedsak er enige om hva de slåss om. Min erfaring er at partene sjelden har en felles forståelse av konflikten. Dette fordi kommunikasjonsbrudd mellom folkegruppene fører til at ensidig nasjonalistisk propaganda, som starter hjemme i familien, fortsetter på skolen og så blir forsterket av media og politikere, altfor sjelden blir korrigeret. Men det er her dialogen fungerer så radikalt. Gjennom møter og samtaler med motparten kan en få en bedre forståelse av kompleksiteten i konflikten og bli seg bevisst konsekvensene av egne overgrep. I siste instans kan dette endre ens virkelighetsforståelse – noe som er en forutsetning for å bli motivert til å endre maktstrukturer.

Den dialogiske livsholdningen forutsetter en åpenhet mot verden. Det nysgjerrige barnet er et godt bilde på et dialogorientert menneske. Det spørrende barnet beveger seg fysisk og mentalt – det er i nærmest konstant bevegelse. Etter hvert som vi blir eldre, slutter vi å spørre, for vi antar at vi vet svarene. Vi glemmer det gode spørsmålets kraft. Vi slutter å bevege oss. Vi slutter å lytte, for vi tror vi vet hva folk kommer til å si.

Et dialogrom forutsetter nøytralitet fra tilretteleggeren. Kreativitet og humor er nødvendige ingredienser. Så er det viktig å rekruttere strategisk utvalgte deltagere som har institusjonstilknytning. Det gir dem muligheten til å arbeide for å skape nye dialogrom etter at seminaret er over. Dialog er

¹ Id="psykolog11-07b-2261"> Utdrag av et foredrag holdt ved tildelingen av Bjørn Christiansens minnepris til Henning Bang og Thomas Nettet Midelfart den 23. mai.

mer enn ord. Når dører og vinduer åpner seg og et klaustrofobisk konfliktrom får gjennomlufting, vokser ønsket om å bryte tradisjonelle konfliktmønstre. Samtaleformen som blir mest brukt, er spørsmål og svar. Gjennomtenkte spørsmål og gjennomtenkte svar som åpner dører inn i hverandres sinn.

Noen hevder at dialog er snikksnakk. Min erfaring er den motsatte. I Makedonia har vi gjennom dialog vært med på å påvirke et lands skolepolitikk fra segregert til integrert utdanning gjennom bruk av dialog og forsoning. Egne Fridtjof Nansen-skoler og flere skoleprosjekt er satt i gang. Dette er tospråklige, multietniske skoler. Samarbeidsprosjekt mellom mennesker som lå i krig med hverandre for mindre enn ti år siden. Disse skolene er et levende eksempel på at dialog er mer enn ord, og de kan bidra til å skape en mer stabil stat.

I alt er det ti operative Nansen Dialog-sentre på Vest-Balkan. I løpet av de siste årene har vi også opplevd en økende interesse og etterspørsel etter dialog i Norge. Norge er på ingen måte dialogens høyborg. Vår politiske virkelighet preges av opprivende debatter og posisjonering, ikke bevegelse. Våre erfaringer fra Balkan har blitt anvendt i så forskjellige konflikter som mellom somaliske klaner i Norge og laksedialog i Sør-Trøndelag. Derfor er det også gledelig at Norsk Psykologforening er med på å styrke dialogens plass i vårt eget samfunn.